

ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกให้ชำระหนี้ ตามสัญญาค้ำประกันของสถาบันการเงิน¹

แพรชมพู่ คุ่มวิเชียร²

จากการศึกษาปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันของสถาบันการเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการค้ำประกันของสถาบันการเงิน ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจได้ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการเรียกผู้ค้ำประกันให้ชำระหนี้ โดยอ้างอิงได้จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัญญาในหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาของคู่สัญญา หลักอิสระในทางแพ่ง หลักเสรีภาพในการทำสัญญา และหลักการว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมที่เน้นเรื่องการให้เสรีภาพแก่คู่สัญญาในการทำสัญญา รัฐจะไม่เข้ามาแทรกแซงแม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐจึงจะเข้ามาควบคุม โดยข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติปรากฏว่าเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพให้กู้ยืม มักจะอาศัยอำนาจต่อรองที่สูงกว่าหรือความได้เปรียบในทางการเงินกำหนดข้อตกลงอันเป็นการยกเว้นสิทธิของผู้ค้ำประกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบเป็นลูกหนี้ชั้นต้น กรณีจึงส่งผลให้ผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ค้ำประกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ³ ซึ่งการแก้ไขกฎหมายนี้แม้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายนี้ก็ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสถาบันการเงินต่าง ๆ ภาครัฐ และกลุ่มลูกหนี้ผู้ขอสินเชื่อ ดังนั้น ปัญหาที่ว่ากฎหมายค้ำประกันที่แก้ไขแล้วนั้นจะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้สามารถหาสมดุลระหว่างเจตนาของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองผู้ค้ำประกันและการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการสินเชื่อได้หรือไม่ เพียงใด ต้องพิจารณาหาคำตอบโดยนำมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันของประเทศไทยมาเปรียบเทียบกับของต่างประเทศ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันของสถาบันการเงิน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิทิตอนันต์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรุงเกียรติ

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557.

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันของสถาบันการเงินนั้นยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันในหลายด้าน ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาการจัดทำสัญญาหลักประกันใหม่ แต่เดิมก่อนการแก้ไขกฎหมายค้ำประกัน เวลาที่ลูกค่านำหลักประกันมาจำนองเป็นประกันหนี้และติดต่อกับสถาบันการเงินเพื่อขวงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีเพื่อนำไปใช้ในธุรกิจ สถาบันการเงินจะกำหนดว่า “เป็นการประกันหนี้ทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะมีขึ้นในอนาคต” แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681 ที่แก้ไขใหม่ บัญญัติว่า “สัญญาค้ำประกันต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ค้ำประกันย่อมรับผิดชอบหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น” การที่ต้องระบุชัดเจนว่าเป็นประกันหนี้อะไรบ้างเช่นนี้ สถาบันการเงินจะไม่สามารถใช้สัญญาเดิมโดยขวงเงินที่เหลือเพื่อพิจารณาให้สินเชื่อที่จะให้ผู้เบิกเงินเกินบัญชีแก่ลูกค้าได้ทันที สถาบันการเงินกับลูกค้าจะต้องทำความเข้าใจเรื่องค่าใช้จ่าย ตลอดจนภาระต่าง ๆ ในการค้ำประกันที่เกิดขึ้นใหม่ทุกครั้งที่มีการขวงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี

อีกทั้งการที่สถาบันการเงินต้องตามผู้ค้ำประกันและทำสัญญาฉบับใหม่ อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ในกรณีที่ตามตัวผู้ค้ำประกันไม่ได้ในทันที แต่ลูกค้ามีความจำเป็นต้องรีบใช้วงเงินสินเชื่อ สถาบันการเงินจึงเลือกใช้วิธีโอนมัดเงินสินเชื่อให้ผู้ค้ำประกันไปก่อน ซึ่งวิธีนี้ไม่ใช่การบริหารความเสี่ยงที่ถูกต้อง แต่สถาบันการเงินไม่สามารถหาหนทางอื่นที่จะช่วยเหลือลูกค้าได้แล้วนอกจากวิธีนี้

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะสัญญาค้ำประกันของสถาบันการเงินในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า สัญญาค้ำประกันเป็นนิติสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสามฝ่าย คือ เจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้ให้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระ การทำสัญญาค้ำประกันจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร การค้ำประกันจึงจะมีผลบังคับได้ตามกฎหมาย โดยสภาพแล้วค้ำประกันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ ดังนั้น หนี้ประธานจึงส่งผลต่อหนี้ค้ำประกันในฐานะหนี้อุปกรณ์ที่จะเกิดขึ้นดำรงอยู่และสิ้นสุดลงไปตามหนี้ประธาน

กรณีการจัดทำสัญญาหลักประกันใหม่ของสถาบันการเงินนี้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นได้คำนึงถึงการให้ความคุ้มครองคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้สถาบันการเงินหรือผู้ค้ำประกันที่เป็นบุคคลธรรมดา โดยกำหนดให้มีบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเข้ามาตรวจสอบรายละเอียดข้อตกลงของสัญญาก่อน นั่นก็คือ เจ้าพนักงานโนตารี เพื่อให้เจ้าพนักงานโนตารีทำการบันทึกถ้อยคำหรือข้อความที่เจ้าหนี้สถาบันการเงินและผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาตกลงกัน เจ้าพนักงานโนตารีจะทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและแจ้งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ภายหลังจากเข้าทำสัญญาแล้ว เมื่อคู่สัญญาเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนภายหลังจากสัญญามีผลแล้ว เจ้าพนักงานโนตารีจะจัดเตรียมเอกสารให้ผู้สัญญาตรวจสอบความถูกต้องและลงนามในเอกสารนั้นเพื่อยืนยันความถูกต้อง สัญญา

คำประกันจึงจะมีผลบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย⁴ จะเห็นได้ว่ามาตรการดังกล่าวเป็นแนวทางที่ดีที่ประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดทำสัญญาหลักประกันใหม่ระหว่างเจ้าหนี้สถาบันการเงินและผู้ค้ำประกัน ทั้งนี้เพื่อให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายสามารถเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการทำสัญญาค้ำประกันได้อย่างชัดเจน และเป็นการเตือนให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนั้นพิจารณาข้อตกลงในสัญญาด้วยความรอบคอบ และใช้ความระมัดระวังในการเข้าทำสัญญา ก่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อสถาบันการเงินเอง ต่อตัวลูกค้ำผู้ขออนุมัติสินเชื่อ และผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลภายนอกด้วย

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาการออกหนังสือค้ำประกันโดยสถาบันการเงิน นอกจากสถาบันการเงินจะให้สินเชื่อแก่บุคคลโดยมีการค้ำประกันแล้ว ยังประกอบธุรกิจการออกหนังสือค้ำประกันด้วย เช่น การยื่นประมูลงานกับทางราชการหรือหน่วยงานรัฐ ลูกค้ำจะมาติดต่อสถาบันการเงินและขอให้ออกหนังสือค้ำประกันให้ ซึ่งหน่วยงานรัฐจะมีแบบฟอร์มมาตรฐานหนังสือค้ำประกันที่ไม่อนุญาตให้มีการต่อรองหรือขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ตามมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 แต่หนังสือแบบฟอร์มมาตรฐานนั้นมักจะมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681 วรรคสอง กำหนดไว้ เช่น การค้ำประกันไฟฟ้าหรือสาธารณูปโภคทั้งหลายจะไม่มีกำหนดระยะเวลาการค้ำประกันไว้ หรือค้ำประกันการก่อสร้างรถไฟฟ้า หรือโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ (infrastructure) แบบฟอร์มจะกำหนดโดยหลักว่า ค้ำประกันไว้ในวงเงินเท่าใด รวมค่าเสียหายอันเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา จะเห็นว่าค่าเสียหายนี้ไม่ได้ระบุจำนวนไว้เลย ซึ่งจะมีค่าเท่ากับไม่มีการระบุจำนวนเงินสูงสุดที่ค้ำประกันไว้นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินก็ต้องออกหนังสือค้ำประกันแก่ลูกค้ำ เพราะเหตุผลเรื่องความน่าเชื่อถือทางธุรกิจ แต่หากสถาบันการเงินชำระค่าเสียหายไปก่อนและจะไปใช้สิทธิไล่เบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 ลูกค้ำหรือตัวลูกหนี้ที่ติดนัดกับหน่วยงานรัฐจะยกประเด็นนี้ขึ้นมาต่อสู้ได้ว่าสถาบันการเงินจ่ายเงินไปตามอำเภอใจ ทั้งที่รู้ว่าหนังสือค้ำประกันเป็นโมฆะ

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ภายหลังการปฏิรูปประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นในเรื่องการค้ำประกัน ซึ่งมีการแก้ไขเกี่ยวกับภาระผูกพันในการค้ำประกัน รวมถึงการเพิ่มหน้าที่ของเจ้าหนี้ในการให้ข้อมูลกับผู้ค้ำประกันเข้ามา กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าหนี้ต่อผู้ค้ำประกัน โดยเจ้าหนี้มีหน้าที่ต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ค้ำประกันทราบ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 465-10 เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาค้ำประกัน และเงื่อนไขในการปฏิบัติการชำระหนี้ดังกล่าว ข้อมูลเกี่ยวกับการชำระคืนเงินของลูกหนี้ เช่น การชำระคืนเงินล่าช้า ดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเจ้าหนี้อันเนื่องมาจากการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยควรนำหลักการตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 465-10 นี้มาใช้บังคับกับกรณีที่เจ้าหนี้เป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐและสถาบันการเงินเป็นผู้ออก

⁴กวินดา เสดียรกานนท์, “มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน LEGAL MEASURES FOR SURETY PROTECTION,” วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ 12, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2562): 365-371.

หนังสือค้ำประกัน และเพิ่มบทกำหนดโทษในกรณีที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐกำหนดแบบฟอร์มมาตรฐานหนังสือค้ำประกันที่ไม่อนุญาตให้สถาบันการเงินผู้ออกหนังสือค้ำประกันสามารถเสนอข้อต่อรองหรือขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ ซึ่งจะช่วยให้สถาบันการเงินได้มีโอกาสพิจารณาและขอแก้ไขสัญญาก่อนที่จะทำสัญญาค้ำประกันกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นหลักประกันว่าสถาบันการเงินจะได้รับความเป็นธรรมและได้รับชำระหนี้คืนเมื่อไปใช้สิทธิไต่เบี่ยกับลูกค้ำผู้มาติดต่อขอให้สถาบันการเงินออกหนังสือค้ำประกันการยื่นประมูลงานกับทางราชการหรือหน่วยงานรัฐ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 และควรเพิ่มเติมบทบัญญัติวรรคห้าของมาตรา 681 ความว่า “ความในวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระ” เพื่อแก้ไขปัญหากรณีที่สถาบันการเงินเป็นผู้ออกหนังสือค้ำประกันการยื่นประมูลงานกับทางราชการหรือหน่วยงานรัฐที่ต้องทำตามแบบฟอร์มมาตรฐานของภาครัฐ แต่หนังสือแบบฟอร์มมาตรฐานของหน่วยงานรัฐนั้นมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681 วรรคสอง กำหนดไว้ โดยอาจเปลี่ยนจากการรับประกันตามเงื่อนไข (Conditional Guarantee) เป็นการรับประกันตามความประสงค์ (On Demand Guarantee)

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาการขอความยินยอมกรณีมีการผ่อนเวลา ในอดีตก่อนการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 700 สถาบันการเงินฝ่ายเดียวสามารถที่จะผ่อนเวลาชำระหนี้ให้ลูกค้ำได้ทันที เพราะผู้ค้ำประกันตกลงยินยอมไว้ล่วงหน้า แต่เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายแล้ว สถาบันการเงินต้องกลับมาพิจารณาในสัญญาว่ามีหลักประกันหรือไม่ ถ้ามีผู้ค้ำประกัน จะต้องขอความยินยอมจากผู้ค้ำประกันเป็นครั้งคราวไป ซึ่งผู้ค้ำประกันอาจจะเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคลที่เป็นเอกชน หรือสถาบันการเงินเองก็ได้ กรณีผู้ค้ำประกันทั้ง 3 ประเภทนี้ หากทำความตกลงยินยอมให้สถาบันการเงินเจ้าหนี้ผ่อนเวลาการชำระหนี้แก่ลูกหนี้ขึ้นต้นไว้ล่วงหน้า จะมีผลบังคับใช้ทางกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป

ในกรณีการผ่อนเวลาที่ธนาคารเป็นผู้ค้ำประกัน (ผู้ออกหนังสือค้ำประกัน) กับหน่วยงานรัฐ แล้วหน่วยงานรัฐผ่อนเวลาให้กับลูกหนี้ขึ้นต้นโดยไม่แจ้งกับธนาคาร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 386 และมาตรา 698 ธนาคารในฐานะผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิด แต่ด้วยเหตุผลทางธุรกิจย่อมทำไม่ได้เพราะกระทบความน่าเชื่อถือของธนาคาร ประเด็นคือ ธนาคารที่ชำระหนี้ในฐานะเป็นผู้ค้ำประกันนั้นจะสามารถใช้สิทธิไต่เบี่ยลูกหนี้ขึ้นต้นอย่างไร หากลูกค้ำหรือตัวลูกหนี้ที่ผิดนัดกับหน่วยงานรัฐจะยกประเด็นนี้ขึ้นมาต่อสู้เจ้าหนี้สถาบันการเงินว่า สถาบันการเงินชำระหนี้ไปตามอำเภอใจ ทั้งที่รู้ว่าตนหลุดพ้นความรับผิดชำระหนี้ไปแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายใหม่ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้ค้ำประกันมากกว่ากฎหมายเดิมมาก โดยวางหลักให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิด กรณีการค้ำประกันหนี้อันมีกำหนดเวลาชำระแน่นอนและเจ้าหนี้ได้ยินยอมผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ เว้นเสียแต่ผู้ค้ำประกันจะได้มีการตกลงในการผ่อนเวลานั้นด้วยเท่านั้น นอกจากนี้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ยังคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของ

^๕ชาญณรงค์ ปรามิจิตต์ และคนอื่น ๆ, ปัญหาการใช้กฎหมายค้ำประกันและจำนองใหม่ [Online], Available URL: <https://www.law.tu.ac.th/summary-seminar-prbolem-new-surety-mortgate-law/>, 2563 (กันยายน, 3).

ผู้ค้าประกันกรณีมีการทำข้อตกลงที่ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเข้านี้ผ่อนเวลาซึ่งจะทำให้เกิดการยินยอมให้เข้านี้ผ่อนเวลานั้น ให้ข้อตกลงดังกล่าวใช้บังคับไม่ได้ ซึ่งเป็นการวางหลักกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้ค้าประกันเป็นอย่างยิ่ง แต่กรณีดังกล่าวมิได้ใช้บังคับแก่กรณีผู้ค้าประกันซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ค้าประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระ ดังที่มาตรา 700 วรรคสาม บัญญัติไว้ ซึ่งเท่ากับว่า กฎหมายที่แก้ไขใหม่นี้ มิได้ให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ค้าประกันซึ่งเป็นสถาบันการเงินกรณีมีการทำข้อตกลงที่ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเข้านี้ผ่อนเวลาซึ่งจะทำให้เกิดการยินยอมให้เข้านี้ผ่อนเวลานั้น ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวสามารถใช้บังคับได้

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ก็มีบทบัญญัติให้เข้านี้ทำข้อตกลงผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ได้ โดยมาตรา 2316 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส บัญญัติว่า “การที่เข้านี้ทำข้อตกลงผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ไม่เป็นผลให้ผู้ค้าประกันที่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ” จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าผู้ค้าประกันจะได้ตกลงยินยอมกับการที่เข้านี้ผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ด้วยหรือไม่ก็ตามก็ไม่เป็นผลให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้ที่ผู้ค้านั้น อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 2316 นี้มิใช่บทบังคับเด็ดขาด โดยเปิดโอกาสให้ผู้สัญญาอาจตกลงกันเป็นอย่างอื่นและกำหนดเงื่อนไขให้ผู้สัญญาผู้ค้านั้นระงับสิ้นไปเพราะผู้ค้านั้นไม่ได้ให้ความยินยอมในการผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ได้ นอกจากนี้ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการผ่อนเวลาชำระหนี้เช่นกันตามมาตรา 460 (2) ซึ่งบัญญัติว่า เมื่อเข้านี้ยอมผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ให้ผู้ค้าประกันต้องผูกพันตามสัญญาผู้ค้านั้นต่อไป เนื่องจากความเป็นหนี้อุปสรรคแห่งสัญญาผู้ค้านั้น

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสและประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นข้างต้นดังกล่าว จะมีความแตกต่างจากมาตรา 700 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองผู้ค้าประกันมากกว่ากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่น โดยวางหลักให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ กรณีการผู้ค้านั้นอันมีกำหนดเวลาชำระแน่นอนและเข้านี้ได้ยินยอมผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ เว้นเสียแต่ผู้ค้านั้นจะได้มีการตกลงในการผ่อนเวลานั้นด้วยเท่านั้น

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาผู้ค้านั้นของสถาบันการเงิน ผู้ศึกษาพบว่ามิใช่ข้อเสนอแนะคือ

1. ปัญหาประการแรก ปัญหาการจัดทำสัญญาหลักประกันใหม่ การที่บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681 บัญญัติให้ หนี้จะต้องมีองค์ประกอบต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในวรรคสอง ที่มาของมาตรานี้คือการผู้ค้านั้นการจ้างงานที่ต้องการระบุให้ชัดเจน เพราะวัตถุประสงค์ของมาตรานี้ ต้องการทำให้ผู้ค้านั้นทราบว่า ตนผู้ค้านั้นในหนี้ใด มีความชัดเจนของความรับผิดชอบ ส่วนในประเด็นหนี้ในอนาคตกฎหมายต้องการให้ผู้ค้านั้นรู้ขอบเขตของการผู้ค้านั้นจึงกำหนดองค์ประกอบนี้ไว้ ธนาคารต้องเขียนระบุขอบเขตนั้นให้ชัดเจน และระบุไว้ในหนี้ตามสัญญาผู้ค้านั้นให้ครบองค์ประกอบ เพื่อให้ผู้ค้านั้นทราบว่าต้องรับผิดชอบในหนี้นั้นยาวนานเท่าไร ซึ่งเป็นวิธีที่ปลอดภัยมากที่สุดในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมความในบทบัญญัติ มาตรา 681 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “สัญญาผู้ค้านั้นต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ผู้ค้านั้นไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ค้านั้นย่อมรับผิดชอบเฉพาะหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น” เป็น

“สัญญาค้ำประกันต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ค้ำประกันย่อมรับผิดชอบหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น กรณีเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสถาบันการเงินและผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ให้แต่งตั้งบุคคลหรือคณะกรรมการผู้มีความรู้ความชำนาญพิจารณาให้ความเห็นชอบรายละเอียดของสัญญา ก่อน”

2. ปัญหาประการที่สอง ปัญหาการออกหนังสือค้ำประกันโดยสถาบันการเงิน ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681 โดยเพิ่มวรรคห้า ความว่า “ความในวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระ” เพื่อแก้ไขปัญหาคำประกันที่สถาบันการเงินเป็นผู้ค้ำประกันการยื่นประมูลงานกับทางราชการหรือหน่วยงานรัฐ แต่หนังสือแบบฟอร์มมาตรฐานของหน่วยงานรัฐนั้นมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามที่มาตรา 681 วรรคสอง กำหนดไว้ และผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้เปลี่ยนรูปแบบของสัญญาค้ำประกันจากการรับประกันตามเงื่อนไข (Conditional Guarantee) เป็นการรับประกันตามความประสงค์ (On Demand Guarantee) หรือใช้วิธีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันออกเป็นกฎหมายเฉพาะหลายฉบับซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการค้ำประกันหนี้ประเภทใด เช่น หนี้ตามสัญญากู้เงินเพื่อการอุปโภคบริโภค สัญญาซื้อที่พักอาศัย สัญญาเช่า หรือสัญญาค้ำประกันเงินกู้ของสถาบันการเงิน เป็นต้น

3. ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาการขอความยินยอมกรณีมีการผ่อนเวลา ประเด็นการผ่อนเวลาที่ต้องให้ผู้ค้ำประกันตกลงยินยอมด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 700 ซึ่งเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะต้องนำผู้ค้ำประกันมาตกลงยินยอมด้วย วิธีการแก้ไขนั้นผู้ศึกษาเห็นควรให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 700 ที่ว่า “ข้อตกลงที่ผู้ค้ำประกันทำไว้ล่วงหน้าก่อนเจ้าหนี้ผ่อนเวลาอันมีผลเป็นการยินยอมให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นใช้บังคับมิได้” และขอเสนอแนะให้นำกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ เช่น การทำ application เพื่อสามารถให้ผู้ค้ำประกันตกลงยินยอมได้ และสามารถบันทึกเก็บข้อมูลไว้ได้ ส่วนในกรณีการผ่อนเวลาที่ธนาคารเป็นผู้ค้ำประกัน (ผู้ออกหนังสือค้ำประกัน) กับหน่วยงานรัฐ แล้วหน่วยงานรัฐผ่อนเวลาให้กับลูกหนี้ขึ้นต้น โดยไม่แจ้งกับธนาคาร ธนาคารย่อมหลุดพ้นแต่เหตุผลทางธุรกิจย่อมทำไม่ได้เพราะกระทบความน่าเชื่อถือของธนาคารในการทำธุรกิจ ซึ่งการเสนอแก้ไขกฎหมายนั้นต้องอาศัยระยะเวลาและหลักเกณฑ์การตรากฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และอาจจะต้องออกเป็นกฎหมายเฉพาะเหมือนกับการขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกับการขายฝากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมาตรา 700 กฎหมายแค่ห้ามผู้ค้ำประกันตกลงยินยอมไว้ล่วงหน้า การมาตกลงยินยอมภายหลังก็เหมือนการให้สัตยาบันย่อมสามารถทำได้

เอกสารอ้างอิง

คาราพร ธีระวัฒน์. กฎหมาย หนี้ หลักทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, 2557.

ปัญญา อนุมรด. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยยืม ค้ำประกัน จำนอง จำนำ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2564.

ศันท์กรณ์ โสตติพันธุ์. คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.

กวินดา เสถียรกานนท์. “มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน LEGAL MEASURES FOR SURETY PROTECTION.” วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ 12, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2562): 365-371.

พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีผลผูกพันตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา.” วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์ (Journal of Interdisciplinary Innovation Review) 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564): 70.

กฤตพร เจริญกุล. “ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน: ศึกษากรณีการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของธนาคารพาณิชย์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559.

ณัฐวดี บุญชื่น. “ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สุภาพร ราธิเสน. “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาสำเร็จรูป: กรณีศึกษาสัญญาค้ำประกันของสถาบันการเงิน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557.

กำชัย จงจักรพันธ์. รายงานการวิจัย เรื่อง กฎหมายค้ำประกันและจำนองที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557-2558. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย คณะนิติศาสตร์ มธ., 2563.

ธัญชัช ทิพยมณฑล. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัญหาการแก้ไขกฎหมายลักษณะค้ำประกัน ผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่เป็นสถาบันการเงิน : กรณีศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ, 2561.

ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคนอื่น ๆ. ปัญหาการใช้กฎหมายค้ำประกันและจำนองใหม่ [Online].

Available URL: <https://www.law.tu.ac.th/summary-seminar-prbolem-new-surety-mortgate-law/>, 2563 (กันยายน, 3).